

بانکداری توسعه‌ای

(تعریف، وظایف، نقش‌ها و فعالیت‌ها)

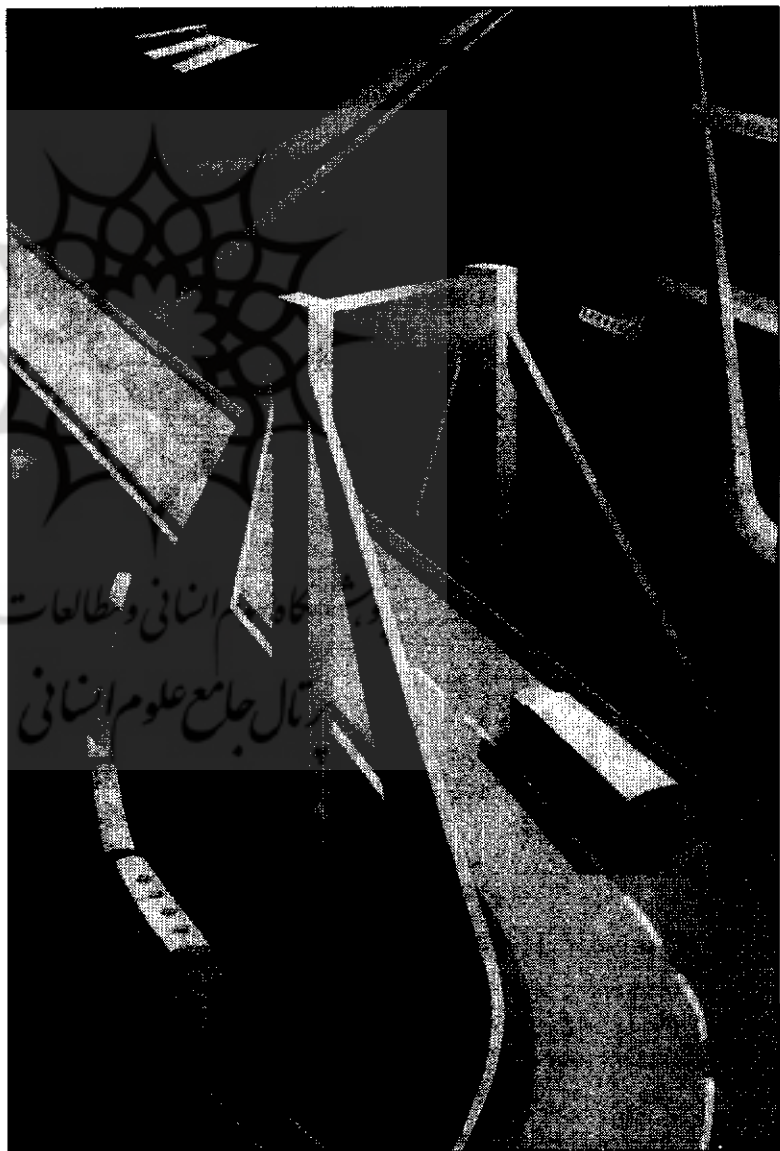
بخش اول

سیدمحمد ایرانمنش
مدیریت ریسک و تحقیقات بانک صنعت و معدن

مشترکاً، در راستای اهداف برنامه‌های توسعه اقتصادی کشور، به نحو مطلوبی سرمایه‌گذاری نمایند. وظایف، نقش‌ها و فعالیت‌های بانک‌های توسعه‌ای را اساساً در ارتباط با فرآیند توسعه اقتصادی می‌توان تبیین کرد.

کشورهای در حال توسعه در انجام سرمایه‌گذاری‌های تولیدی که در برنامه‌های توسعه آنها تعیین شده، با مشکلات متعددی چون فقدان یا ضعف بازار متشکل سرمایه، فقدان یا کمبود کارآفرینان^(۳) و ویژگی‌های کارآفرینی^(۴) و کمبود نیروهای انسانی متخصص مواجه هستند. یکی از راه‌های عمده و مؤثری که کشورهای در حال توسعه برای حل این مسایل بکار می‌گیرند، ایجاد بانک‌های توسعه‌ای است.

فعالیت‌های بانک‌های توسعه‌ای به دلیل ماهیت توسعه‌ای آنها، اساساً با فعالیت‌های بانک‌های تجاری متفاوت است. بانک‌های تجاری که فقط در برابر مسأله کمبود منابع مالی (کوتاه‌مدت) شرکت‌های تجاری و خدماتی (شکاف کمی مالی^(۵)) قرار دارند، برای تحقق هدف اصلی خود، یعنی کسب حداکثر سود، از میان شرکت‌های وام‌خواه، آنهایی را بر می‌گزینند که موجه‌تر و معتبرتر و موفق‌تر هستند، اما بانک‌های توسعه‌ای، صرفاً درصدد تأمین نیازهای مالی شرکت‌های تولیدی نیستند و برای به حداکثر رساندن سود خود، فقط به شرکت‌های معتبر و موجه و موفق موجود وام نمی‌دهند، بلکه این بانک‌ها می‌کوشند تا «شکاف‌های کیفی مالی»^(۶) یعنی نیازهای مالی برای رفع مشکلات سرمایه‌گذاری شرکت‌ها را نیز تأمین نمایند. به عبارت دیگر، بانک‌های توسعه‌ای به خاطر مشکلات پیچیده و مخاطرات فراوان و خاصی که در عرصه‌های تولیدی

تعریف

بانک‌های توسعه‌ای^(۱)، مؤسساتی مالی هستند فعالیت‌های تولیدی^(۲)، توسط خود یا دیگران و یا که سرمایه را با شرایط مناسب تجهیز می‌کنند تا در

فعالیت‌های غیرمولد، به فعالیت‌های مولد تأثیر قابل توجهی می‌گذارند.

۳- اولویت دادن به نوعی از صنایع مثلاً صنایع سبک یا صنایع سنگین، صنایع مصرفی یا صنایع واسطه‌ای و یا صنایع سرمایه‌ای.

۴- اولویت دادن به سرمایه‌گذاری در مناطق خاصی از کشور؛ بانک‌های توسعه‌ای با گزینش مناطق خاصی از کشور مانند مناطق محروم به عنوان مکان قرارگیری طرح‌ها، عملاً در افزایش سرمایه‌گذاری این مناطق مؤثر واقع می‌شوند.

۵- اولویت دادن به سیاست جایگزینی واردات و یا توسعه صادرات.

۶- اولویت دادن به یکی از بخش‌های اقتصاد، یعنی کشاورزی، صنعت و یا خدمات.

۷- اولویت دادن به فعالیت‌های اقتصادی کاربر یا سرمایه‌بر.

نقش بانک‌های توسعه‌ای در توسعه اقتصادی کشورها

بانک‌های توسعه‌ای با توجه به توانایی‌های گسترده‌شان در عرصه فعالیت‌های اقتصادی، نقش‌های عمده‌ای را در توسعه اقتصادی کشورها بر عهده دارند. این نقش‌ها را به طور کلی، می‌توان به دو دسته زیر تقسیم کرد: الف - نقش‌های اجرایی، ب - نقش‌های ستادی.

الف - نقش‌های اجرایی: نقش‌های اجرایی

بانک‌های توسعه‌ای که معمولاً بارزتر از نقش‌های ستادی آنهاست، در ارتباط با فعالیت شرکت‌های تولیدی و خدمات تولیدی قرار دارد.

مهمترین نقش اجرایی بانک‌های توسعه‌ای، کمک‌ها و خدمات حیاتی آنها به روند شکل‌گیری بخش خصوصی در صحنه اقتصادی کشورهاست^(۱).

یکی از مسایل حاد کشورها در حال توسعه، به ویژه در مراحل اولیه توسعه اقتصادی، کمبود شدید کارآفرینان وضع فراوان بخش خصوصی است.

بانک‌های توسعه‌ای به منظور شکل‌گیری و تقویت بخش خصوصی از راه‌ها و روش‌های متعددی سود می‌جویند که مهمترین آنها، فعالیت‌های تشویقی و حمایتی است. در مراتب بعدی، ایجاد یا کمک به ایجاد مؤسسات هم خانواده مانند شرکت‌های بیمه،

حسابرسی، شرکت‌های نظام‌دهی مالی، مدیریتی و بازاریابی قرارداد (نمودار شماره یک).

تشویق و حمایت (Promotion): به طور کلی

«تشویق و حمایت» فرآیند کارآفرینانه به راه انداختن یک کار و کسب و یا ایجاد یک واحد است. یافتن

اقتصادی، وظایفی است که این بانک‌ها به عنوان رابط بین مراجع سیاستگذار و برنامه‌ریز دولتی و شرکت‌های اقتصادی (خصوصی و دولتی) بر عهده دارند. بانک‌های مزبور از یک طرف، عامل انتقال سیاست‌ها و اهداف برنامه‌های توسعه دولت به شرکت‌های تولیدی و خدمات تولیدی هستند و از طرف دیگر، انتقال دهنده مسایل و مشکلات اجرایی شرکت‌ها به مراجع سیاستگذار و برنامه‌ریز کشورها می‌باشند.

بانک‌های توسعه‌ای به علت درگیری فراوان در کلیه مراحل، از تأسیس تا فعالیت شرکت‌ها، از دانش تجربی بالایی برخوردارند. بنابراین، توان زیادی در تحلیل مسایل اجرایی و ارائه پیشنهادها کاربردی در زمینه برنامه‌ها و سیاست‌های اقتصادی دولت‌ها دارند.

وظایف کلان بانک‌های توسعه‌ای، معطوف به

○ بانک‌های توسعه‌ای، صرفاً درصدد تأمین نیازهای مالی شرکت‌های تولیدی نیستند و برای به حداکثر رساندن سود خود، فقط به شرکت‌های معتبر و موجه و موفق موجود وام نمی‌دهند، بلکه این بانک‌ها می‌کوشند تا «شکاف‌های کیفی مالی» یعنی نیازهای مالی برای رفع مشکلات سرمایه‌گذاری شرکت‌ها را نیز تأمین نمایند.

همانگی با برنامه‌ها و سیاست‌های توسعه‌ای دولت و تعدیل اجرایی آنهاست.

از وظایف خرد و کلان بانک‌های توسعه‌ای بر می‌آید که این بانک‌ها اساساً رویکرد توسعه‌ای دارند و از بانک‌های تجاری و حتی تخصصی سخت متفاوت هستند. اهداف برنامه‌های توسعه اقتصادی دولت‌ها نیز ممکن است شامل موارد زیر باشد:

۱- اولویت دادن به الگوی خاصی از مصرف: در این الگوی مصرف، نوع یا انواع خاصی از کالاها مانند مصرفی بادوام، بی‌دوام، واسطه‌ای و سرمایه‌ای همراه با مقدار معینی از مصرف ممکن است مورد نظر قرار گیرند. بانک‌های توسعه‌ای با تشویق و حمایت از تولید انواعی از کالاها، عملاً در هدایت منابع مالی مثلاً از تولیدات مصرفی، به تولیدات سرمایه‌ای مؤثر می‌افتند.

۲- اولویت فعالیت‌های تولیدی بر فعالیت‌های خدماتی: بانک‌های توسعه‌ای با تخصیص منابع مالی به طرح‌های تولیدی و عدم تخصیص آنها به فعالیت‌های غیرمولد، در انتقال عوامل تولید، از

یا خدمات تولیدی وجود دارد، اساساً درصدد رفع نارسایی‌ها و تنگناهای موجود در عملیات شرکت‌های تولیدی و شرایط دشوار عرصه فعالیت آنها هستند.

بنابراین، بانک‌های توسعه‌ای مانند بانک‌های تجاری و بخش خصوصی صرفاً به سود نمی‌اندیشند و به ملاحظات توسعه‌ای عنایت دارند. با اینحال، باید در نظر داشت که بانک‌های توسعه‌ای مانند شرکت‌ها و مؤسسات دولتی از سودآوری و کارایی هم غفلت نمی‌ورزند، زیرا در هر حال، این بانک‌ها هم برای ادامه حیات و برای انجام وظایف توسعه‌ای خود، ناگزیر باید از پشتوانه مالی قوی برخوردار باشند.

وظایف

بانک‌های توسعه‌ای، برخلاف بانک‌های تجاری، وظایف متعدد و دشواری را بر عهده دارند و به طور کلی، وظایف بانک‌های توسعه‌ای را می‌توان در دو سطح خرد و کلان اقتصادی بررسی کرد:

الف - وظایف بانک‌های توسعه‌ای در سطح خرد اقتصادی: بانک‌های توسعه‌ای در سطح خرد اقتصادی، وظایف متعددی را در ارتباط با طرح‌های سرمایه‌گذاری بر عهده دارند که مهمترین آنها به شرح زیر است:

۱- یافتن طرح‌های مناسب و موجه برای سرمایه‌گذاران بالقوه بخش خصوصی.

۲- ارزیابی طرح‌هایی که توسط خود بانک انتخاب شده و یا توسط متقاضیان وام‌خواه ارائه گردیده است.

۳- اعطای وام‌های بلندمدت با شرایط مناسب به بخش خصوصی.

۴- ارائه مشاوره اقتصادی، فنی، حقوقی و مدیریتی به شرکت‌های متقاضی وام و در صورت لزوم، همکاری اجرایی در مدیریت آنها.

۵- پذیره‌نویسی اوراق سهام و انتشار سهام.

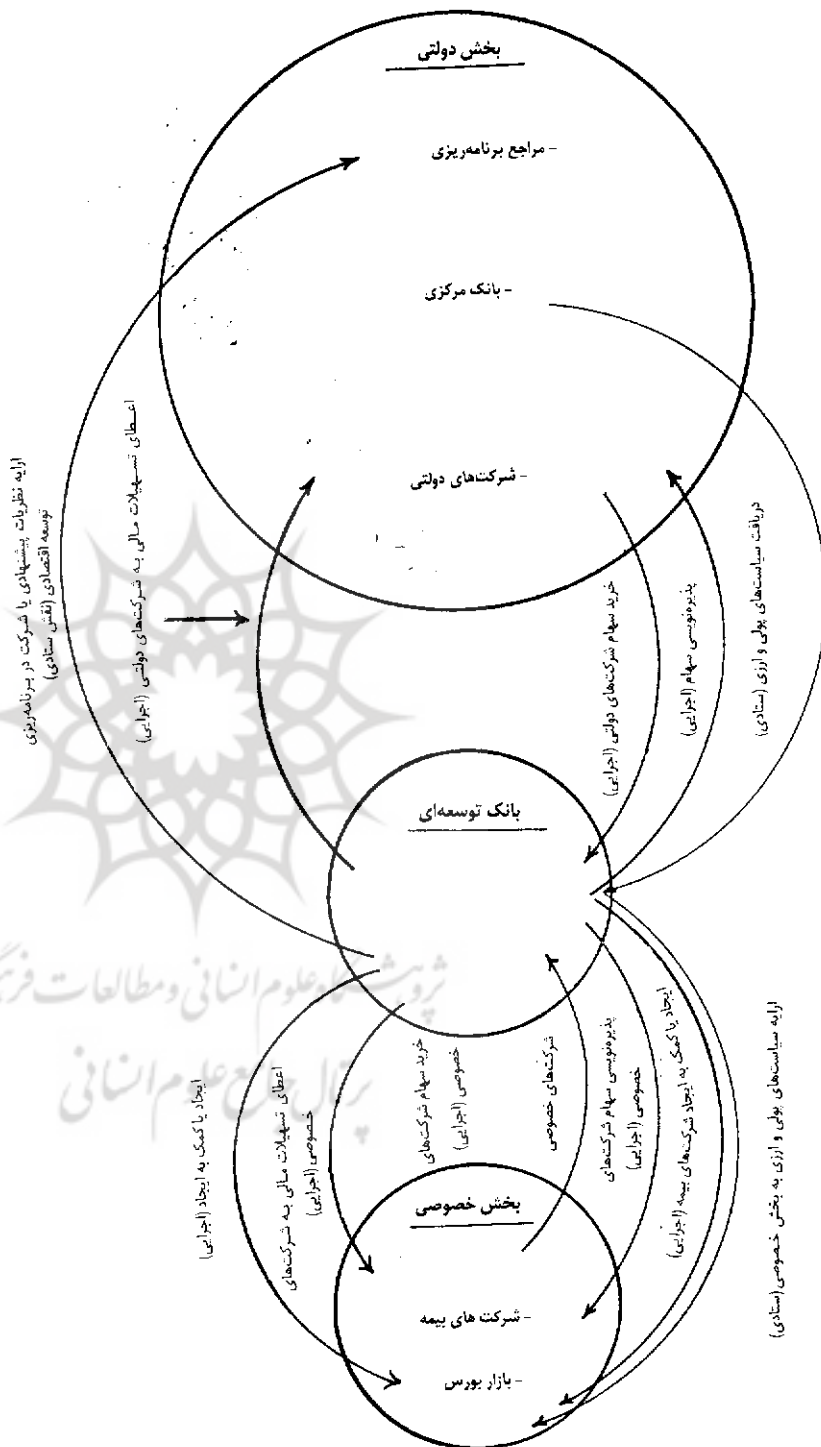
۶- صدور ضمانتنامه برای معاملات بین شرکت‌ها.

۷- آموزش دانش و مهارت‌های کارشناسی و ارزیابی طرح‌ها به کارکنان جدید خود و یا بانک‌های دیگر و یا کارکنان سایر شرکت‌ها، سازمان‌ها و مؤسسات اقتصادی.

وظایف خرد بانک‌های توسعه‌ای عمدتاً معطوف به تقویت ویژگی‌های کارآفرینی و تشویق و ترغیب بخش خصوصی نسبت به ورود به عرصه فعالیت‌های اقتصادی، به ویژه عرصه‌های پرخطر است.

ب - وظایف بانک‌های توسعه‌ای در سطح کلان اقتصادی: وظایف بانک‌های توسعه‌ای در سطح کلان

نمودار نقش‌های اجرایی و ستادی بانک‌های توسعه‌ای

عملی و سپس، تأسیس شرکت و آنگاه، تأمین مالی اجرای طرح و بعد، در صورت لزوم، اداره شرکت پس از بهره‌برداری از طرح^(۸).

فعالیت‌های «تشویقی و حمایتی» گستره وسیعی از اقدامات گوناگون را در بر می‌گیرد که مهمترین آنها به شرح زیر است:

۱- انجام بررسی‌های کلی در مورد طرح‌ها و نیز ارزیابی آنها.

۲- پیشنهاد تأسیس شرکت جدید و اجرای طرح آن توسط خود یا توسط غیر.

۳- کمک به یافتن شرکای کارآفرین و متخصص^(۹) برای وام‌خواهان.

۴- سرمایه‌گذاری در سهام شرکت‌ها و پذیره‌نویسی سهام آنها برای جلب سایر سرمایه‌گذاران به سوی خرید سهام شرکت‌ها.

۵- کمک به ادغام برخی شرکت‌ها به منظور ایجاد واحدهای اقتصادی‌تر.

۶- گسترش بازار سرمایه از طریق توسعه مالکیت و یا سایر تدابیر.

همانطور که گفته شد، فرآیند «تشویق و حمایت» با ارایه فکری نو آغاز می‌شود. چون معمولاً طرح نو و دانش اجرای آن در یک شخص جمع نیست، لذا حرکت اساسی بانک توسعه‌ای در فرآیند «تشویق و توسعه» ارایه طرح نو به کارآفرین است و از همین روست که ارتباط نزدیک بانک توسعه‌ای با جامعه اقتصادی در هر کشور بسیار ضروری است.

بازار متشکل سرمایه: رشد اقتصادی در کشورهای در حال توسعه، از نظر مالی با دو مسأله مهم روبروست: ۱- تأمین سرمایه، ۲- بکارگیری سرمایه در فعالیت‌های مولد.

بانک‌های توسعه‌ای در ادامه ایفای نقش کمک به شکل‌گیری بخش خصوصی کارآمد، ناگزیر از یافتن راه‌هایی به منظور تجهیز سرمایه به صورتی مداوم هستند. این امر مستلزم ایجاد بازار متشکل سرمایه است.

بازار متشکل سرمایه، مجتمعی از مؤسسات خاصی است که در تشکیل پس‌انداز و انتقال آن به سرمایه‌گذاران مؤثر است. مهمترین روش در ایجاد چنین بازاری، همانا توسعه مالکیت از طریق تشکیل بورس سهام شرکت‌ها و مؤسسات است.

در کشورهای در حال توسعه، معمولاً عوامل متعددی از شکل‌گیری بازار سرمایه جلوگیری می‌کنند. یکی از این عوامل، سودآوری زیادتر فعالیت‌های خدماتی مانند بورس بازاری زمین و مستغلات، سفته‌بازی ارز خارجی و مسکوکات طلا نسبت به فعالیت‌های مولد است. چون توسعه بازار سهام در

حداکثر فعالیت «تشویقی و حمایتی» در برگیرنده فرآیند زیر است: ارایه فکری نو و تبدیل آن به طرحی

طرحی مناسب برای یک سرمایه‌گذار را می‌توان حداقل فعالیت «تشویقی و حمایتی» دانست، اما

نمودار شماره دو

نمودار نقش‌های واسطه‌ای بانک‌های توسعه‌ای بین بخش دولتی و بخش خصوصی

کشورهای در حال توسعه در اوایل تأسیس بورس سهام، بیشتر از راه گردآوری سرمایه‌های کوچک مردم و بکار انداختن آنها در اجرای طرح‌های تولیدی شروع می‌شود، لذا می‌بایست تغییراتی اساسی در الگوهای پس‌انداز و سرمایه‌گذاری ایجاد شود.

بانک‌های توسعه‌ای برای ایجاد یا تقویت بازار سرمایه دست به اقدامات گوناگونی می‌زنند. مهمترین این اقدامات را می‌توان موارد زیر دانست:

۱- اعطای وام‌های کم بهره و بلندمدت.
۲- فروش سهام بانک با توجه به اعتماد عمومی نسبت به بانک‌ها.

۳- خرید سهام شرکت‌های تولیدی توسط بانک‌های توسعه که موجب جلب اعتماد عمومی نسبت به خرید سهام این شرکت‌ها می‌شود.

۴- پذیره‌نویسی و ضمانت سهام شرکت‌ها، به منظور ایجاد اعتماد به خرید آنها و تضمین سودآوری آنها.

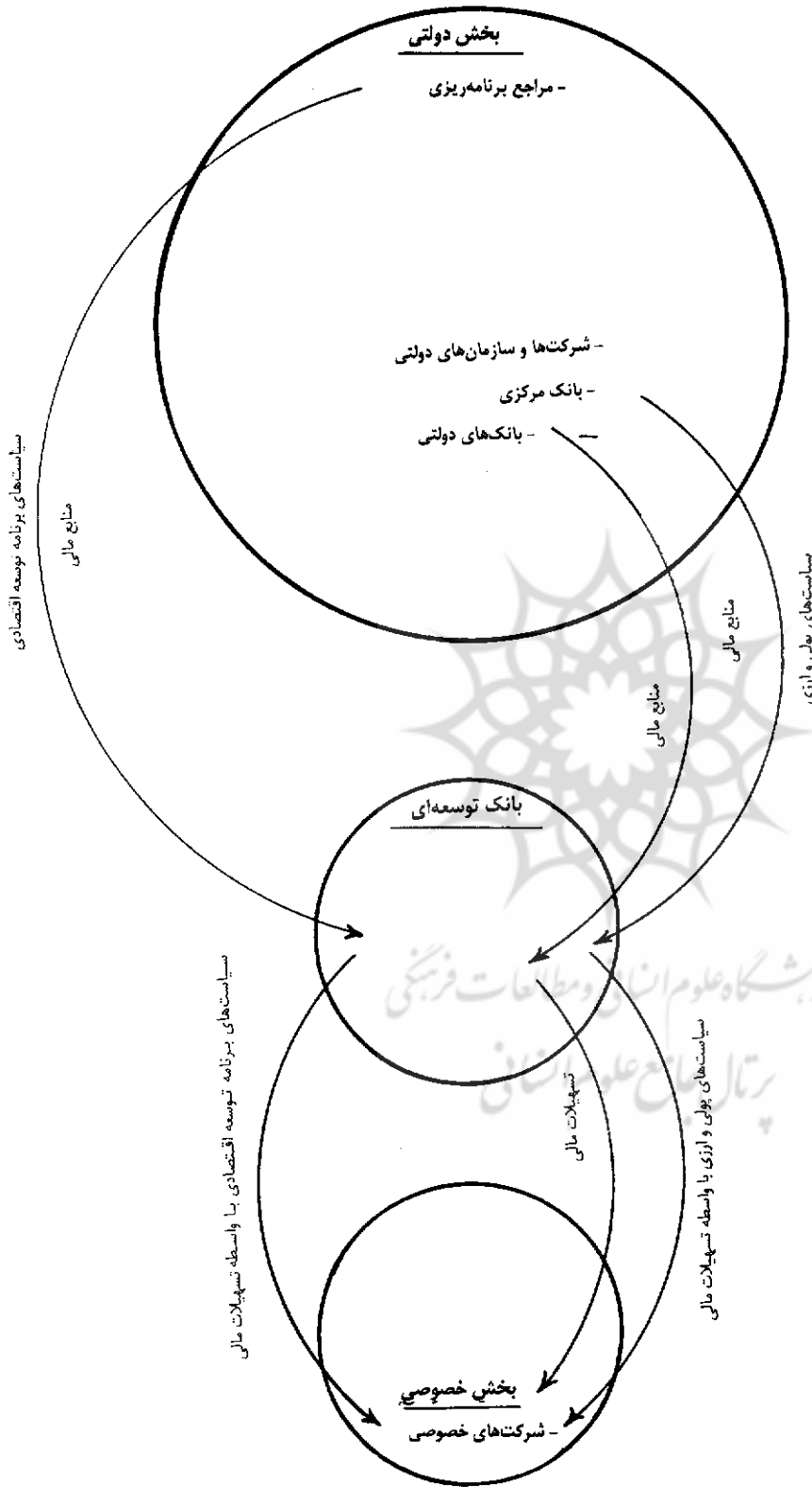
۵- مشارکت بانک در سرمایه شرکت‌ها.

۶- ایجاد یا کمک به ایجاد مؤسسات مالی به منظور تقویت فعالیت‌های مالی شرکت‌ها مانند مؤسسات بیمه و شرکت‌های حسابرسی.

ب - نقش‌های ستادی: در متون بانکداری توسعه‌ای، معمولاً از نقش‌های ستادی بانک‌های توسعه‌ای کمتر سخنی به میان می‌آید. شاید دلیل این امر هم آن باشد که نقش‌های ستادی، به سبب تکیه بیش از حد صاحب‌نظران بر نقش‌های اجرایی بانک‌های توسعه‌ای، نقش‌هایی اصلی بشمار نمی‌آیند، اما واقع امر آنست که ارتباطات بسیار تنگاتنگ بانک‌های توسعه‌ای با کلیه مراحل حیات شرکت‌ها، اطلاعات تجربی وسیعی را به این بانک‌ها عرضه می‌دارد، اطلاعاتی که برای تصمیم‌گیران و برنامه‌ریزان اقتصادی کشور می‌تواند بسیار ارزنده باشد.

بانک‌های توسعه‌ای را شاید بتوان بهترین عرصه بازخورد عملکرد برنامه‌ها و سیاست‌های اقتصادی دولت‌ها دانست. از همین روی است که نمایندگان بانک‌های توسعه‌ای به جلسات سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی‌های اقتصادی دولت‌ها - الزاماً نه به طور رسمی - دعوت می‌شوند تا پیشنهادها و نظریات سازنده خود را ارائه نمایند^(۱۰).

در اینجا با دسته دیگری از نقش‌های بانک‌های توسعه‌ای روبرو می‌شویم که می‌توان آنها را «نقش‌های واسطه‌ای» نامید. برای سهولت بررسی، نقش‌های واسطه‌ای را به دو دسته درون کشوری و برون کشوری تقسیم می‌کنیم.

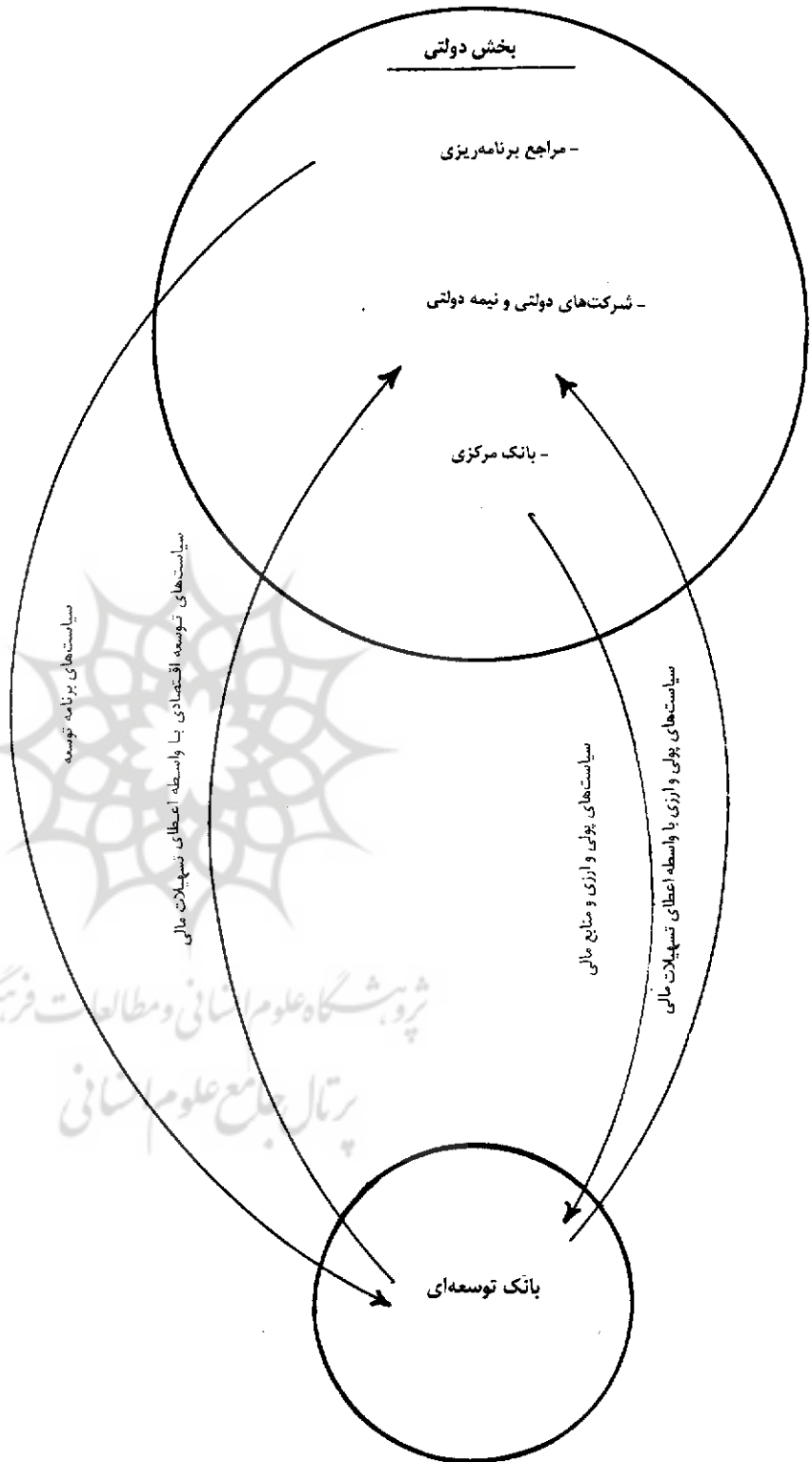

۱- نقش‌های واسطه‌ای درون کشوری: این نقش‌ها را نیز می‌توان به سه گروه تقسیم کرد: بخش دولتی، بخش خصوصی و بخش واسطه‌ای بین بخش خصوصی و بخش دولتی.

مراجع برنامه‌ریزی دولتی.

نقش‌های واسطه‌های بانک‌های توسعه‌ای درون بخش دولتی

- نقش‌های واسطه‌ای بین بخش خصوصی و منابع مالی دولتی (نمودار شماره دو).
نقش‌های واسطه‌ای درون بخش دولتی نیز مشتمل است بر:
- نقش‌های واسطه‌ای بین مراجع برنامه‌ریزی دولتی و شرکت‌های دولتی و نیمه دولتی.
- نقش‌های واسطه‌ای بین شرکت‌های دولتی (نمودار شماره سه).
نقش‌های واسطه‌ای درون بخش خصوصی نیز خود گروهی از نقش‌ها را به شرح زیر در بر می‌گیرند:
- نقش‌های واسطه‌ای بین سرمایه‌گذاران و کارآفرینان و یا متخصصان بخش خصوصی.
- نقش‌های واسطه‌ای بین سرمایه‌گذاران بخش خصوصی و بازار بورس سهام.
- نقش‌های واسطه‌ای بین سرمایه‌گذاران بخش خصوصی و مؤسسات مالی خصوصی مانند شرکت‌های بیمه و یا شرکت‌های حسابرسی و نظام‌دهی مالی.
- نقش‌های واسطه‌ای بین سرمایه‌گذاران و یا شرکت‌های خصوصی به منظور ایجاد همکاری و یا اتحاد بین آنها.
- نقش‌های واسطه‌ای بین بخش خدمات و بخش‌های مولد خصوصی به منظور تشویق کارآفرینان نسبت به انتقال از بخش خدمات به بخش‌های مولد (نمودار شماره چهار).
کلیه نقش‌های یاد شده برگرفته از ماهیت و توان‌های خاص بانک‌های توسعه‌ای است که پیش از این تشریح شد و در زیر توضیح بیشتری درباره آنها خواهیم داد. در اینجا اشاره به این نکته نیز ضروری است که اگرچه بانک‌های توسعه‌ای کمک‌های مالی و غیرمالی فراوانی را از دولت‌ها دریافت می‌دارند و به عنوان عامل مهمی در تسریع و تسهیل فرآیند توسعه اقتصادی بشمار می‌آیند، ولی به مفهوم دقیق کلمه، مؤسساتی دولتی محسوب نمی‌شوند. از طرف دیگر، به سبب توجه خاص آنها به مصالح جامعه و عدم تکیه صرف بر سودآوری، مؤسساتی خصوصی نیز بشمار نمی‌آیند. این بانک‌ها برای تداوم بخشیدن به توانایی‌های مالی و مدیریتی خود به منظور استمرار فعالیت‌های وام‌دهی و ارایه مشاوره‌ها و کمک‌های فنی و مدیریتی، ناگزیر از رعایت اصل کارایی نیروی انسانی و مالی در تشکیلات خود هستند. به عبارت دیگر، این بانک‌ها ضمن توجه به کارایی بالا و سودآوری معقول، می‌کوشند تا اهداف برنامه توسعه اقتصادی را محقق سازند.
دولت‌ها به منظور عدم دخالت مستقیم در

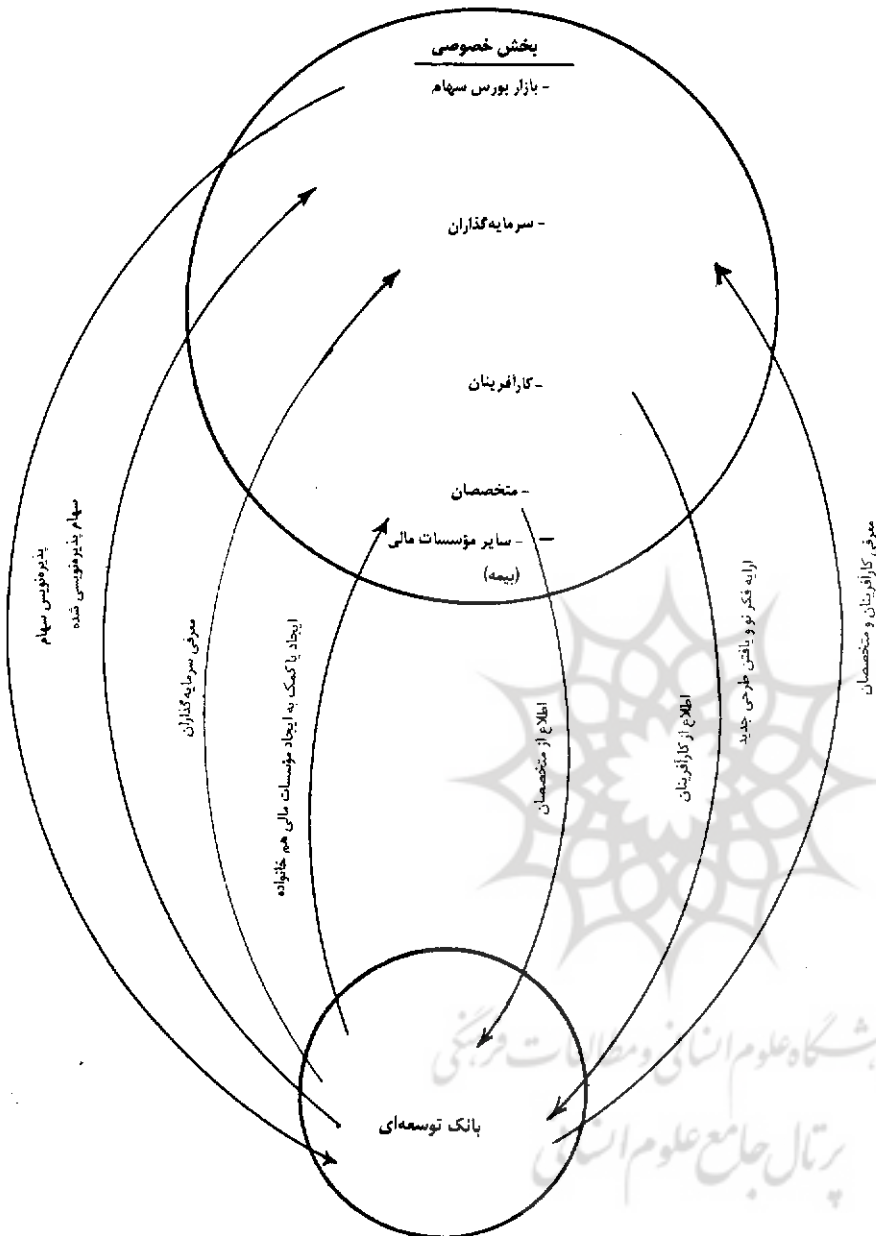

بخش دولتی نیز به دو گروه از نقش‌ها قابل تقسیم است:
- نقش‌های واسطه‌ای بین بخش خصوصی و

- نقش‌های واسطه‌ای درون بخش دولتی.
- نقش‌های واسطه‌ای درون بخش خصوصی و نقش‌های واسطه‌ای بین بخش خصوصی و

نمودار شماره چهار

نقش‌های واسطه‌ای بانک‌های توسعه درون بخش خصوصی

فعالیت‌های اقتصادی و کاستن از تصور بدبینانه عمومی نسبت به چنین دخالت‌هایی، بانک‌های توسعه‌ای را بهترین واسط برای اجرا یا کمک به اجرای اهداف برنامه‌های خود می‌دانند.

از این گذشته، سرمایه‌گذاران خارجی و مؤسسات مالی بین‌المللی نیز برای تحقق اهداف خود در کشورهای دیگر، بنا بر دلایلی که در قسمت بعد تشریح خواهیم کرد، ترجیح می‌دهند که از طریق بانک‌های توسعه‌ای کشورهای مذکور عمل نمایند.

۲- نقش‌های واسطه‌ای برون کشوری: این نقش‌ها را می‌توان به دو گروه عمده تقسیم کرد:

۱- نقش‌های واسطه‌ای بین بخش دولتی کشور و سرمایه‌گذاران خارجی و بازار سرمایه خارجی.

۲- نقش‌های واسطه‌ای بین بخش خصوصی کشور و سرمایه‌گذاران خارجی و بازار سرمایه خارجی.

سرمایه‌گذاران خارجی و مؤسسات مالی بین‌المللی به جای ایجاد یک مؤسسه خارجی در کشوری خاص، معمولاً برقراری ارتباط با سرمایه‌داران آن کشور را مثلاً از طریق تشکیل شرکت سهامی ترجیح می‌دهند، اما یافتن چنین شرکایی در کشوری بیگانه برای آنها دشوار و متضمن خطرات زیاد است. در این صورت، چنانچه در کشور مذکور، بانک توسعه‌ای وجود داشته باشد، آنها بنا بر دلایل زیر، ارتباط با بانک توسعه‌ای را ارجح می‌دانند:

۱- برقراری ارتباط با یک مؤسسه (بانک توسعه‌ای) نسبت به ایجاد ارتباط با چند شرکت، ساده‌تر و آسانتر است.

۲- بانک توسعه‌ای در امور مربوط به سرمایه‌گذاری‌ها از تخصص و تجربه به مراتب بیشتری برخوردار است.

۳- بانک توسعه‌ای یک کشور به مراتب معتبرتر و مطمئن‌تر از سرمایه‌داران ناشناخته آن کشور است.

ادامه دارد

زیر نویس‌ها

۱) در ایران این بانک‌ها را از روی مسامحه بانک‌های تخصصی نیز می‌نامند، اما باید توجه داشت که بانک‌های تخصصی، بانک‌هایی هستند که عملکردشان همچون بانک‌های تجاری در درجه اول معطوف به سودآوری است، ولی فرق عمده‌شان این است که در یک رشته خاص فعالیت می‌کنند، مانند بانک‌های سرمایه‌گذاری صنعتی یا مسکن و یا حتی معطوف به فعالیت خاص تجاری مانند واردات یا صادرات است.

۲) بانک‌های توسعه‌ای ممکن است در کنار فعالیت‌های تولیدی، با سایر فعالیت‌ها از جمله خدمات

تولیدی و یا کلاً خدمات تجاری نیز سر و کار داشته باشند، ولی در هر حال، جهت‌گیری‌شان در جهت برنامه‌های توسعه‌ای کشور است.

3) Entrepreneurs.

4) Entrepreneurial.

5 and 6) Bachem, Hans E./ New Aspects of Development Banking/ pp. 16-17.

۷) وجود بانک‌های توسعه‌ای معمولاً در اقتصادهای سرمایه‌داری و مختلط که دارای بخش خصوصی هستند، مصداق دارد، اگرچه در اقتصادهای سوسیالیستی نیز موارد اندکی از بانک‌های توسعه‌ای دیده شده که محدود به اعطای

وام به طرح‌های دولتی و یا حتی اجرای آنهاست.

8) Diamond, William/ Development Financing Companie, Aspects of Policy and Operation/ p. 11.

۹) به طور مثال، وظیفه بانک صنعتی شیلی در ابتدا تجهیز نیروی متخصص و عرضه آنان به صنایع بوده است. Diamond/ Development Banking/ p. 50.

۱۰) به طور مثال، سومر بانک (Sumer Bank) ترکیه در شروع فعالیت خود، حتی مسوولیت تهیه برنامه‌های توسعه اقتصادی را بر عهده داشت. این مسوولیت بعداً به سازمان‌های دولتی واگذار شد.